

ȘTIINȚE SOCIO-UMANISTICE ȘI CULTUROLOGIE SOCIO-HUMANISTIC SCIENCES AND CULTUROLOGY

INSTRUIREA ON-LINE: AVANTAJE ȘI DEZAVANTAJE

ONLINE LEARNING: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES

CLAUDIA CRĂCIUN¹,

doctor în pedagogie, profesor universitar,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice
<https://orcid.org/0009-0006-1586-3388>

CZU 37:004.77

378:616-036.21

DOI <https://doi.org/10.55383/amtap.2022.2.26>

Pandemia COVID-19 a influențat asupra tuturor domeniilor de activitate umană, inclusiv și asupra procesului de instruire. În mod urgent s-a recurs la forme de instruire care exclud contactul direct dintre indivizi. Astfel, în instituțiile superioare s-a trecut la instruirea on-line. În acest articol încercăm să identificăm avantajele și dezavantajele acestei forme de instruire în cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

Cuvinte-cheie: instruire on-line, forme de instruire, conferință, prelegere, suport de curs, feed-back, legătura inversă

The COVID-19 pandemic has influenced all areas of human activity, including the training process. We urgently resorted to forms of training that exclude direct contact between individuals. Thus, higher institutions switched to online training. In this article, we try to identify the advantages and disadvantages of this form of training within the Academy of Music, Theater and Fine Arts.

Keywords: online training, forms of training, conference, lecture, course support, feed-back, reverse link

Introducere

Instruirea on-line a fost practică în cadrul instruirii la distanță [1] și calificată drept o formă desigur de eficientă care este extrem de benefică pentru cei care sunt angajați în câmpul muncii, dar doresc să continue formarea lor profesională sau să-și lărgescă orizontul cultural.

Pandemia COVID-19 a periclitat, practic, toate domeniile de activitate umană, inclusiv și sistemul educațional. A devenit extrem de oportun procesul de identificare a unor metode de instruire care exclud contactul direct dintre pedagog și discipol pentru protejarea acestora de COVID-19.

Încă din anii universitari precedenți AMTAP a trecut la instruirea on-line și acum putem să facem o analiză a procesului de instruire intermediat de mijloacele internetului. De la bun început trebuie să concretizăm că vom relata anumite concluzii legate de instruirea on-line în cadrul disciplinelor generale și speciale care presupun transmiterea amplă a informațiilor. Noi nu examinăm orele individuale la specialitățile interpretative, deoarece considerăm că ele presupun alte metode de instruire decât cele despre care vom discuta.

Formele de instruire on-line

Unii autori [2] identifică un șir de avantaje ale instruirii on-line, care contribuie la atractivitatea acestei forme de multă lume și implementarea activă în instituțiile de învățământ, precum:

¹ E-mail: claudiacra@mail.ru

- flexibilitatea timpului (acesezi materialul când dorești);
- ușurința de acces fără deplasare;
- posibilitatea de actualizare a cunoștințelor;
- comunicarea fluentă cu cadrele didactice;
- independența de locație.

Respectiv, când situația pandemică a solicitat necesitatea înlocuirii formelor tradiționale de instruire bazate pe contactul direct dintre cadrul didactic și student, trecerea la instruirea on-line a fost binevenită și potrivită. Lumea academică a început să dezbată diverse aspecte ale acestei activități. Au apărut și materiale pentru pregătirea formatorilor pentru activitatea didactică on-line [3]. Unele instituții superioare au creat situri speciale pentru doritori [4].

Prima formă de instruire on-line practică de autor a fost conferința, care includea prelegerea cadrului didactic în fața camerei transmisă direct studenților. Este dificil să vorbești având în față pozele discipolilor, care ascultă „cuminți”, periodic deconectând camerele. Lipsește contactul psihologic și feed-back-ul, nu „lucrează” mecanismul molipsirii emoționale, prezent în cadrul prelegerii din aula. Profesorul nu are „fericită” ocazie să urmărească reacțiile studenților în urma aprecierii mijloacelor neverbale. Adresarea unor întrebări pe parcurs, spre regret, nu actualizează atenția discipolilor. La finele prelegerii întrebări nu sunt. Studenții, „fericiți”, deconectează camera și se creează impresia că nu au memorizat nimic. Orele de seminar confirmă că au reținut foarte puțin din cele relatate de pedagog. Discuțiile avute mai apoi cu studenții ne permit să constatăm că mulți dintre ei nu dispun de echipamentul necesar. Unii percep comunicarea prin telefoanele mobile, alții prin tablete, dar sunt și de acei care vin la biblioteca publică pentru orele de contact cu cadrul didactic. Lipsa mijloacelor tehnice necesare constituie un dezavantaj serios al instruirii on-line.

Astfel, este absolut necesar ca o asemenea formă de instruire on-line să fie completată cu expedierea prin poșta electronică de către cadrul didactic a suportului de curs pentru studenți la disciplina predată, cu solicitarea ca studenții să formuleze întrebări, dacă nu le este clar ceva. Experiența acumulată permite să afirmăm că studenții nu știu să formuleze întrebări și preferă să răspundă că totul este clar. Însă, testarea intermediară ne convinge că multă materie din informația expedită studenților nu este înțeleasă întocmai de ei.

Anul acesta am hotărât să expediem pe rând materialul la fiecare temă, care include întrebări de recapitulare. Cu toate că în suportul de curs este indicată lista literaturii recomandate, inclusiv sursele electronice, studenții preferă suportul de curs elaborat de pedagog. Studentul, inspirându-se din materialul pe care l-a expedit pedagogul, completează răspunsurile la întrebările formulate de cadrul didactic la finele fiecărei teme. Dacă ceva nu este clar, studentul poate să trimită întrebări prin poșta electronică. Dacă le este greu să formuleze întrebări în scris prin poșta electronică, pot să contacteze pedagogul prin SKYPE, care este disponibil în fiecare zi de la orele 17.00 până la 18.00.

Primele sesiuni cu studenții de la frecvență redusă ne-au convins că discipolii, în situația când trebuie să elaboreze sarcini practice, preferă să facă cunoștința cu anumite exemple concrete. Anume exemplele propuse de pedagog le permite să înțeleagă mai bine ce trebuie să facă. Această formă s-a dovedit a fi cea mai acceptată de studenți.

Pe parcursul anului de studii am observat că studenții însușesc mai bine materia de studiu, dacă realizează pentru seminar sau orele practice anumite exerciții utile. La momentul când ei trebuie să realizeze anumite sarcini, concep materia teoretică și identifică lacunele în perceperea materiei de studiu. Spre exemplu, când au ascultat prelegerea despre analiza SWOT, nimeni nu a avut nici o întrebare. Toți au afirmat că totul este clar. Dar atunci când pentru seminar trebuiau să facă analiza respectivă a instituției unde urmau să realizeze un proiect, toți au formulat câte trei și mai multe întrebări.

Cadrul didactic trebuie să aibă grijă să diversifice formele de transmitere a informației (utilizarea tabelor, diagramele, desenelor, filmulețelor etc.) pentru a face materia cât mai interesantă și ac-

cesibilă pentru student. Diversificarea formelor de instruire [5; 6] contribuie la majorarea eficienței instruirii.

Trebuie să recunoaștem că lipsa posibilității de a lucra în grupuri în cadrul orelor practice este un dezavantaj serios al instruirii on-line.

Pentru masteranzi situația e diferită. Ei n-au acceptat din start conferințele și au cerut expedierea suportului de curs integral, inclusiv cerințele pentru examen.

În cadrul orelor de studiu, după relatarea profesorului, studenții formulau întrebări și încercau să consolideze cunoștințele acumulate. Spre deosebire de studenți, masteranzii au consultat sursele electronice și s-au inspirat masiv din ele în elaborarea lucrărilor din cadrul seminarelor și examenelor. Majoritatea masteranzilor analizau sursele consultate și menționau diferențele pe care le-au descoperit, formulând mai multe întrebări. Astfel, cadrului didactic îi este mult mai interesant să lucreze on-line cu masteranzii decât cu studenții.

Legătura inversă (feed-back-ul) dintre cadrul didactic și student

Dacă pornim de la structura tradițională a procesului de comunicare care include emițătorul-mesajul-receptorul, cu acceptarea canalului și codului unic, trebuie să constatăm că procesul instruirii on-line presupune legătura inversă (feed-back-ul) dintre receptor și emițător. De la bun început trebuie să menționăm că feed-back-ul are o importanță enormă pentru procesul de instruire, deoarece cadrul didactic are posibilitatea:

- să verifice dacă informația a fost recepționată de discipoli;
- să constate dacă aceștia au înțeles mesajul;
- să identifice ascultătorii care nu au înțeles mesajul;
- să reformuleze informația pentru a fi înțeleasă de toți receptorii;
- să motiveze receptorii să accepte ideile sugerate;
- să molipsească emoțional ascultătorii cu atitudinea sa față de materiile studiate;
- să actualizeze atenția receptorilor care nu ascultă;
- să sugereze la ce pot aplica ascultătorii informația furnizată.

În condițiile instruirii on-line, în mare parte, pierdem din eficiența feed-back-ului, deoarece lipsește contactul psihologic direct. Chiar atunci când suntem în conferințe video, care permit emițătorului și receptorului să se vadă și să se audă reciproc, nu constatăm contextul implicit comun. Fiecare participant este amplasat într-un spațiu diferit de ceilalți, care constată contexte diferite și atmosferă diversă. Cineva este acasă, cineva la bibliotecă, cineva la serviciu. Este posibil ca în preajmă să se afle persoane streine sau, cel puțin, care nu sunt studenți sau masteranzi (copiii, frații, părinții, colegii acestora). Am întâlnit situații când prelegerea cadrului didactic era ascultată de câțiva cititori ai unei biblioteci care, la moment, se aflau în sala de calculatoare. Pedagogul a depistat acest fapt, când a întrebat dacă are cineva întrebări. Unul din cei prezenți a formulat o întrebare, fiind convins că participă la o activitate a bibliotecii. Cadrul didactic i-a promis că îi va răspunde după ce se va termina conferința on-line pentru studenți. Ascultătorul a așteptat și a primit răspunsul necesar. Studentul s-a justificat că nu are calculator și nu le poate interzice altor utilizatori ai bibliotecii să asculte prelegerea profesorului.

Astfel, putem constata că feed-back-ul în instruirea on-line este, în mare parte, periclitat delipsa contactului psihologic direct, care diminuează influența contextului implicit comun.

Un alt impediment esențial rezidă în faptul că este dificil a constata dacă ascultătorii au înțeles mesajul și a identifica pe cei care nu au înțeles materialul. În această ordine de idei, specificăm că este nevoie de elaborarea unor întrebări suplimentare, care permit cadrului didactic să verifice dacă discipolii au înțeles corect cele relatate de el. Totodată, acest fapt solicită să fie incluse la fiecare temă în suportul de curs întrebări de recapitulare, care permit studentului să verifice dacă a înțeles sau nu materia de studiu.

Trebuie să menționăm că pentru asigurarea unui feed-back eficient cadrul didactic trebuie să formuleze pe parcursul prelegerii întrebări care permit verificarea gradului de înțelegere de către studenți a materiei de studiu și să completeze fiecare temă din suportul de curs cu întrebări de recapitulare.

De regulă, la orele de curs cadrul didactic molipsește emoțional ascultătorii cu atitudinea sa față de materiile studiate, fapt care este destul de dificil de realizat în timpul orelor on-line. Pentru a compensa acest handicap, pedagogul trebuie să aducă argumente adăugătoare în cadrul prelegerii și, neapărat, în textul suportului de curs. Aceleași acțiuni realizăm și pentru a motiva studenții să accepte ideile pe care le promovăm.

O problemă delicată este și concentrarea atenției studentului în cadrul orelor on-line. Pe parcursul orelor unui discipol nu includ videocamera sau o deconectează periodic, motivând că o fac din motive tehnice. Cea mai bună soluție este adresarea nominală direct. Spre exemplu: „Mariana, dumneavoastră sunteți de acord cu această afirmație?”, „Daniel, mai împărtășiți opinia că aceste probleme nu vă vizează?”. De fapt, oricare utilizare a dialogului în cadrul orelor on-line este benefică pentru eficiența instruirii.

Cât privește aplicabilitatea materiei de studiu, autorul înclină spre opinia că acest lucru îl putem realiza în două etape. Mai întâi, în cadrul orelor de studiu formulăm întrebări pentru studenți unde putem aplica materiile studiate, mai apoi, în temele pentru acasă formulăm sarcini pentru discipoli care solicită cunoașterea materiei și utilizarea ei în activitatea practică.

Am specificat câteva impedimente care fac mai dificil feed-back-ul în instruirea on-line, dar trebuie să menționăm și câteva aspecte ale instruirii on-line care majorează eficiența instruirii studentului.

În primul rând, instruirea on-line presupune din start elaborarea manualului sau suportului de curs, fapt extrem de benefic pentru student, deoarece îi oferă posibilitatea să conceapă cursul integral prin optica de examinare a cadrului didactic.

În al doilea rând, în suportul de curs sunt formulate întrebările-cheie, care permit înțelegerea coerentă a materiilor abordate, fapt ce contribuie la asigurarea unui feed-back eficient.

În al treilea rând, cadrul didactic are posibilitatea să verifice gradul de însușire a materiei de către toți discipolii (dacă e nevoie intervine cu explicații adăugătoare pentru fiecare dintre ei), realizând astfel un feed-back diferențiat, maximal adaptat la fiecare din studenți.

Concluzii

Cele relatate mai sus permit să conchidem că instruirea on-line este mult mai săracă în asigurarea contactului psihologic dintre cadrul didactic și student. Prelegerea on-line nu oferă pedagogului o gamă amplă de posibilități pentru a molipsi emoțional studenții, respectiv, și față de materia de studiu.

Este absolut necesară instruirea on-line să fie completată cu expedierea prin poșta electronică de către cadrul didactic a suportului de curs pentru studenți la disciplina predată, cu solicitarea ca studenții să formuleze întrebări, dacă nu le este clar ceva.

Elaborarea de către cadrul didactic a manualului sau suportului de curs este extrem de benefică pentru student, nu numai pentru faptul că îi oferă posibilitatea să conceapă cursul integral, dar și să perceapă materialul prin optica de examinare a pedagogului.

Este necesar ca în suportul de curs să fie formulate întrebările-cheie, care permit înțelegerea coerentă a materiilor abordate, fapt ce contribuie la asigurarea unui feed-back eficient.

Deoarece lipsa posibilității de a lucra în grupuri în cadrul orelor practice este un dezavantaj serios al instruirii on-line, cadrul didactic trebuie să caute noi forme de implicare a studentului în elaborarea de sarcini practice într-o formă de deprinderi practice necesare.

În procesul instruirii on-line cadrul didactic are posibilitatea să verifice gradul de însușire a materiei de către toți discipolii (dacă e nevoie intervine cu explicații adăugătoare pentru fiecare din ei), realizând astfel un feed-back diferențiat, maximal adaptat la fiecare din studenți.

Totodată, cele relatate anterior permit să conchidem că asigurarea feed-back-ului în procesul instruirii on-line solicită de la cadrul didactic mai multă muncă și mai mult profesionalism.

Referințe bibliografice

1. Resurse educaționale și digitale pentru instruire online [online]. In: *UT: Universitatea de Vest din Timișoara*: [site] [accesat 18 noiem. 2022]. Disponibil: <https://admitere.uvt.ro/program/resurse-educationale-si-digitale-pentru-instruire-online/>
2. Instruire online: 7 avantaje și 7 dezavantaje [online]. In: *yes, therapy helps!*: [site] [accesat 09. noiem. 2022]. Disponibil: <https://ro.yestherapyhelps.com/online-training-7-advantages-and-7-disadvantages-of-learning-online-11345>
3. *Comunicare și mediere interculturală* [online] [accesat 17 noiem. 2022]. Disponibil: <https://edu.asm.md/md/content/comunicare-%C8%99i-mediare-intercultural%C4%83>
4. Resurse informaționale pentru instruire online [online]. In: *UTM*: [site] 20 apr. 2020 [accesat 09 noiem. 2022]. Disponibil: <https://utm.md/blog/2020/04/27/acces-deschis-la-resurse-informationale-pentru-instruire-online/>
5. Strategii didactice eficiente în online [online]. In: *didactic.ro* [site]. 8 febr. 2021 [accesat 23 noiem. 2022]. Disponibil: <https://www.didactic.ro/revista-cadrelor-didactice/strategii-didactice-eficiente-in-online>
6. MACIUC, I. *Strategii de instruire* [online] [accesat 23 noiem. 2022]. Disponibil: http://cis01.ucv.ro/DPPD/STRATEGII%20DE%20INSTRUIRE_final.pdf